

1795 рік.

Опинившись у полоні маврів, Мунго Парк гадав, що це кінець. Але мандрівникові вдається втекти — і далі поневірятись незнайомим континентом. Поки поряд крокує його вірний провідник Джонсон, Мунго має надію. Із ними — ще й джарранський чаклун Ебо (чи то Або). Цікаво, чи зміг би він побачити, як там кохана Мунго, Ейлі? Перебуваючи за сотні миль, вона чекає на його повернення. Та зараз рано думати про дім. Бо Мунго ще не знає, що доведеться вдруге збирати експедицію. Що трапиться врятувати від смерті авантюриста та шибайголову Неда Райза і разом знову вирушити в шалені мандри. Крізь лондонські нетрі та мальовничі шотландські простори — до самого серця таємничої, далекої Африки. Туди, де черпає свої сили та бере свій початок древня й непізнана ріка Нігер. І куди вона тече — не знає ніхто. Проте Мунго зовсім скоро дізнається.

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-6084-9

9 786171 260849

Т. К. БОЙЛ

МУЗИКА ВОДИ

Т. К. БОЙЛ

МУЗИКА ВОДИ

РУШАЙ ДО ВИТОКІВ ЖИТТЯ

T. C. BOYLE

WATER
MUSIC

A Novel

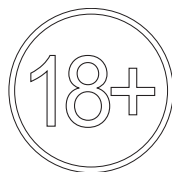
Т. К. БОЙЛ

МУЗИКА ВОДИ

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2020 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
Б77

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Boyle T. C. *Water Music : A Novel* / T. C. Boyle. —
London : Granta, 1998. — 448 p.

Переклад з англійської *Андрія Зорницького*

Дизайнери обкладинки *Аліна Белякова та Петро Вихорь*

ISBN 978-617-12-6084-9
ISBN 978-1-86207-155-1 (англ.)

© Т. С. Boyle, 1993
© Nemiro Ltd, видання українською
мовою, 2020
© Книжковий Клуб «Клуб Сімей-
ного Дозвілля», переклад і худож-
не оформлення, 2020

*Ця книга з любов'ю присвячується
членам Клубу оповідачів:
Алану Аркаві, Гордону Батісту, Нілу Фрідмену,
Скотту Фрідмену, Робу Джордану,
Расселу Тімоті Міллеру й Девіду Ніделмену.
А також тобі, К. К.*

Слухайте аборигени посушливого краю
як із-під пальців арфістки
дощить

В. С. Мервін, «Стара похвальба»

ГЛИБОКА ПОДЯКА ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ ЧАСОПИСАМ:

The Paris Review — за першу публікацію дещо видозміненого тексту розділів «Біле м'яке підчерев'я», «Хоча ще й половина днів моїх...», «Також знаний як Катунґа Ойо», «Фатіма», «Сахель», «Танталові муки», «Говорячи навпростець, або Ставки зроблено», «Плантаційна пісня» та «Нові материки, правдані ріки» під спільною назвою «Мунґо серед маврів»;

Antaeus — за першу публікацію розділів «Наяда», «Загледав!», «Убутна віддача, або Знов за своє», «Відступництво» та «Колли здають нерви» під спільною назвою «Терпіння»;

The Hawaii Review — за першу публікацію розділів «Повстань!», «Закваска» та «Настрій, що тягне на дно» під спільною назвою «Падіння Неда Райза»;

The Iowa Review — за першу публікацію розділу «Ні Твіст, ні Копперфілд, ані сам Фейґін»;

The North American Review — за першу публікацію розділу «Гіджра»;

The Agni Review — за першу публікацію розділів «Хόδуду!», «Історія Дессауда» та «Хόδуду! (продовж.)» під спільною назвою «Втеча від маврів».

Автор хотів би висловити подяку Національному фонду мистецтв за фінансову підтримку, яка уможливила завершення цієї книжки.

АПОЛОГІЯ

Оскільки поштовх до написання «Музики води» був суто естетичний, а не науковий, я скористався цим захопливим історичним тлом для власного задоволення, не ставлячи собі за мету ретельно відтворити в художній формі описувані події. Я свідомо вдавався до анахронізмів, вигадував мовні й термінологічні одиниці, а також відступав від першоджерел, самочинно доповнюючи їх. І там, де історичні факти ставали на заваді інтересам творчості, я цілком свідомо й без найменших докорів сумління спотворював їх на догоду власним цілям.

Т. К. Б.

I. НІГЕР

Смерть оминаючи свою, —
Це ж тре' добитися! —
Залізе ген на тулію
Чіпця дівиці.

Роберт Бернс, «До воші»

БІЛЕ М'ЯКЕ ПІДЧЕРЕВ'Я

У віці, коли більшість молодих шотландців задирали жіночі спідниці, орючи й засіваючи вже нарізані борозни, Мунго Парк демонстрував голу дупу аль-хадж' Алі ібн Фатауді, емірові Людамара. Йшов 1795 рік. Георг III пускав слину й розмазував її по стінах Віндзорського палацу, нотаблі вкладали в копи Францію, Гойя оглух, де Квінсі пішки під стіл ходив, але вже встиг розпаскудитись, Джордж Браян «Красунчик» Браммел поправляв свій перший крохмальний комірець, двадцятичотирирічний набурмосений Бетховен викликав захоплення віденської публіки фортепіанним концертом № 2, а Нед Райз кружав «пропийся-догола» з Плоскодонкою-Нен та Масною Саллі в таверні «Свиня й сифілітичка» на Мейден-лейн.

Алі був мавр. Він сидів на камчатній, візерунчастій подушці, підібгавши по-турецькому ноги, та роздивлявся бліді зморшкуваті сідниці з виглядом епікурейця, що вивчає муху в своєму крем-супі. Його голос шарудів, мовби пісок. «Повернись», — наказав емір. Мунго був шотландець. Стоячи раком на циновці з приспущеними до колін кальсонами, той зиркнув на Алі через плече. Він шукав ріку Нігер. «Повернись», — повторив емір.

Мандрівник був людиною люб'язною та навіть запопадливою, але його арабська дещо накульгувала. Тож коли він не зреагував удруге, Дессауд — поплічник Алі та суший шакал у людській подобі — виступив уперед, стискаючи гарапник, сплетений із хвостових відростків півдюжини диких тварюк. Хвости з китицями на кінцях розсікли повітря, затріпотівши у вишині, неначе крила янголів. Надворі — сто двадцять сім градусів за Фаренгейтом¹. А в наметі Алі, де вони перебували, — примітивному укритті, зітканому з козячої шерсті, — сто дванадцять². Бич уперішив. Мунго повернувся.

З іншого боку він теж виявився білим — як-от сніг або полотно. Алі та його почет знову отетеріли. «Мати викувала його в молоці», — сказав один із них. «Порахуйте, скільки в нього пальців на руках та ногах!» — закричав інший. Біля входу в намет юрбилися жінки та діти, мекали кози, ревли верблюди, покриваючи верблюдиць, хтось галасливо торгував інжиром. Десятки голосів злилися, мовби плетиво стежок, алейок, доріг, що ведуть вверх і вниз (на яку ж звернути?), й усе це арабською — таємничою, жвавою та різкою мовою Пророка.

«Ла-ла-ла-ла-ла!» — заверещала якась жінка. Решта підхопила пронизливим фальцетом: «Ла-ла-ла-ла-ла!» І член Мунго, також білий, втягнувся в тіло.

За глухою стіною намету лежав табір у Бінауні — зимовій резиденції Алі. А за три сотні випалених, обпечених миль від нього простягся північний берег Нігеру — ріки, яка ще не відкривалася погляду жодного європейця. Не те щоби вона не цікавила їх. Геродот переймався питанням, де ж саме вона протікає, ще за п'ять століть до нашої ери. «Велика, — дійшов висновку він. — Але впадає в Ніл». Аль-Ідрісі заселив її береги дивними міфічними істотами — черво-

¹ ≈ 53 °С. (Тут і далі прим. пер., якщо не вказано іншого.)

² ≈ 44 °С.

подібними гімантоподами, які повзали, а не ходили, та розмовляли по-змійному; сфінксом і гарпією; мантикорною з її тулубом лева, хвостом скорпіона й огидною пристрастю ласувати людською плоттю. Пліній Старший зобразив Нігер золотим і нарік його чорним¹, Александрові ж розвідники схвилювали того розповідями про ріку рік, де пани та пані сидять у заростях лотоса, потягуючи нектар із кованих золотих чаш. І от тепер, під кінець епохи Просвітництва й на початку епохи Гаманонабивацтва Нігеру заманулося Франції, закортіло Британії, Голландії, Португалії й Данії. За найсвіжішими й найдостовірнішими даними — «Географією» Птолемея, — він протікав між Нігритією, краєм чорношкірих, та Великою пустелею. Як зрештою з'ясувалося, Птолемеєм улучив просто в ціль. От тільки нікому ще не вдавалося пережити засушливий подих Сахари та пояс тропічної лихоманки, яка лютувала в Гамбії, щоб підтвердити це.

І от тоді, в 1788 році, група видатних географів, ботаніків, розпусників та інших правдошукачів зібралася в таверні «Св. Альбан» на Пел-Мел і заснувала Африканську асоціацію. Її мета полягала в тому, щоби відкрити континент для досліджень. Північна Африка була ласим шматочком. Тож до 1790-го її розмітили, нанесли на мапи, обклеїли ярликами, розчленували й розділили. А от Західна Африка залишалася таємницею, розгадка якої крилася в Нігері. У рік свого заснування Асоціація спорядила експедицію на чолі з Джоном Ледьярдом. Стартувавши з Єгипту, той мав перетнути Сахару й з'ясувати, звідки й куди тече Нігер. Ледьярд уродився американцем. Він був косоокий і грав на скрипці. Перетнув Тихий океан із Куком, побував у Андах і мало не пішки дістався через увесь Сибір до Якутська. «Я стоптав своїми ногами цілий світ, — казав він, беручи на глузи страх і висміюючи небезпеку. — Крізь орди дикунів, палючі пустелі, крижану північ, вічну мерзлоту й розбурхані моря

¹ Niger — чорний (*лат.*).

пройшов я неушкодженим. Он як благоволить до мене Господь!» І за два тижні після висадки в Каїрі сконав від дизентерії. Його наступником став Саймон Лукас, драгоман при Сент-Джеймському дворі. Зійшовши на берег у Тріполі, він на сотню миль заглибився в пустелю, де вкрився пухирями, зазнав зневоднення та панічних атак, і повернувся, не досягнувши нічого, а тільки марно витративши 1250 фунтів. Потому ж надійшла черга майора Деніела Гоутона. То був п'ятдесятидворічний розорений ірландець. Він нічогосінько не знав про Африку, зате й недорого просив. «Три сотні хвунтів — і діло буде зроблене, — запевнив кандидат. — Ну й ящик шотландського віскі поставите». Гоутон відправився вгору по Гамбії в каное-довбанці, пив зі смердючих калюж і їв мавпяче м'ясо та завдяки самим лише силі характеру й проспиртованості організму здолав тиф, малярію, лоаоз, проказу й жовту гарячку. На жаль, людамарські маври обдерли його до нитки й полишили зв'язаного на гребені дюни. Там йому й жаба цицьки дала.

Мунго підвівся, щоб підтягнути кальсони. Дессауд звалив його з ніг. Завивання жінок доводили натовп до сказу. «Жери свиню, християнине! — кричали вони. — Жери свиню!» Шотландцю не подобалося їхнє ставлення. Не до душі було й показувати гепу в змішаному товаристві. Та він не міг нічого вдіяти: в разі найменшого спротиву йому би переізували горлянку та викинули кості вибілюватися.

Раптом у руці Дессауда з'явився кинджал — вузький, мов ніж для коління льоду, і темний, неначе кров. «Невірний пес!» — заверещав він, від чого на шії проступила мозаїка жил. Алі дивився з-за складок бурнусу — чорний та незворушний. Температура всередині намету піднялася до 120°¹. Юрба затамувала подих. Дессауд спрямував лезо на мандрівника, весь час щось бурмочучи, мов навіжений анатом,

¹ ≈ 49 °С.

який читає лекцію про примхливість будови людського тіла. Вістря кинджала наближалось, Алі сплюнув у пісок, Дессауд під'южував натовп, Мунго застиг. А тоді лезо злегесенька кольнуло його в низ живота — туди, де той був найм'якший і найбіліший. Дессауд засміявся — зажебонів, мов пересохлий струмок. У натовпі засвистіли й заулююкали. А відтак крізь нього протиснувся битий сивиною *бушрін* із порожньою очницею та соломою в бороді й відштовхнув Дессауда вбік. «Очі! — заволав він. — Погляньте, які очі в цього диявола!»

Дессауд поглянув. І зловтіха садиста змінилася виразом жаху й обурення. «Котячі, — прошипів він. — Треба їх повиймати!»

ПОВСТАНЬ!

Нед Райз прокидається з перепою. Голова тріщить. Напередодні він добряче хильнув джину (також знаного як «зелений змії», «пропийся-догола» та «прокляте зілля»), цього джерела звиродніння й деградації нижчих класів, — чистого, мов сеча п'яниці, та їдкого, мов сік ялівця. Так от, хильнув добряче й тепер не зовсім розуміє, де він є. Хоча при цьому майже певен, що впізнає полуботки без підшов, кукси волохатих пальців і червонясто-коричневу накидку, які найперше впадають у око. Так, ця накидка, ці кукси й полуботки, он та діромаха на штанях — усе це здається знайомим. І навіть рідним. Тож він доходить висновку, що належить воно Неду Райзу, а отже, й голова, що розколюється, й запалі очі, які, хай і нечітко, але сприймають усі ці об'єкти, мають бути якось із ними пов'язані.

Він сідає на ложі й після довгого перепочинку підводиться. Схоже на те, що він лежав на купі прілої соломи. Та ще й на власному капелюсі. Тож нагинається, щоби підняти його, заледве не риє носом, але, життєствердно відригнувши, випростується. Капелюх зазнав непоправної шкоди.

Нед на мить завмирає, прибравши задумливої пози, а в надрах голови тим часом щось пульсує. Тоді з-під напівприкритих повік він окидає поглядом кімнату, почувуючись першопрхідцем, нога якого ступає на незвіданий континент.

Він у якомусь погребі — це поза всяким сумнівом. Он вони — земляна підлога, швабра у відрі та стіни з нетесаного каменю. А вздовж задньої — ще й два ряди зачопованих барил: у них мадера, портвейн, лісабонське, кларет та білий рейнвейн. У кутку лопати зо дві вугілля. Хм, може, це надра «Свині й сифілітички»? І тут Нед зауважує, що він не сам. Інші тіла — є надія, що навіть людські, — валяються на оберемках соломи, розкиданих по підлозі. Чути хропіння, стогін та булькання — як-от коли дощ стікає в канаву. У повітрі, перебиваючи один одного, висять важкі запахи сцяк і блювотиння.

«Значця, вже прокинувся?» — це якась рідковолоса карга з обличчям, що скидається на смертний гріх, звертається до нього з-за покладеної на дві великих бочки поперечини. Із її спідньої губи звиса тоненьке золоте кільце, мов булька слини. «Ну шо ж, доброго ранку, сер, — шамкає бабисько. — Ха-ха-а-а! Як спалось — сухо всталось? Мо', остограмишся, щоби як слід почати день?» На шинквасі натюрмортом застигли дві олов'яні мірки, кожна завбільшки з підставку для вареного яйця, та глиняний кухоль. Біля імпровізованої стійки простяглася на боці свиня, а вигин її щелепи застує перевернута нічна посудина. Гогарт уподобав би таку картину. А Нед не знає, що й думати про події минулого вечора.

Як раптом відьма здійсмає вереск, неначе її штрикнули кинджалом, — протяжний скрип удихуваного повітря: «І-і-і-і-і-і-і-і-і!» Пульсація в Недових мізках стає барабанним дробом, розкотами грому, гуркотом литаврів. Але стривайно. Стару каргу не графив шляк — то вона так сміється. Ось сміх переходить у кашель, і вона відхаркується, гамселячи по дошці, аж доки в кутку рота не з'являється тягуча жовта стрічка мокротиння, яка повільно опускається на шинквас.

«Шо, языка... — починає вона, але знову закашлюється, — языка проковтнув, га, солоденький?»

На стіні позаду неї пишається оголошення, нашкрябане тремтливою рукою якогось хроніка:

НАБРАТИ РИЛО — ПЕННІ
ЩОБ І НА НОГАХ НЕ СТОЯТИ — ДВА
СВІЖА СОЛОМА — БЕЗКОШТОВНО

Нед показує їй непристойний жест. «Пішла ти, і твоя мати, й весь твій коростявий відьомський виводок, золотушна хвойдо з болячками на цицьках!» — кричить він, і йому трохи кращає.

«I-i-i-i-i-i-i-i-i-i! — верещить та. — Не хоч скуштувати 'лксиру матусі Джиневи?¹ Видко, вчора ввечері вдосталь напребувавсь. Ну й нехай! То покажи їй, шо там у тебе в штанцях, — а вона вже підбере, чим тобі зарадить», — і хтиво зиркає на нього, задерши спідниці, з-під яких розв'язкою готичного роману визирають ноги-сірники та пожухлі хаші.

Ліворуч, віддалік, проліт напіврозвалених східців веде нагору до вхідних дверей, крізь щілини яких Неду вдається розгледіти холодне світанкове світло. Тож він кляне себе за те, що змарнував порох на цю схиблену каргу — сьогодні йому й без неї є чим клопотатись! — і починає підніматися хисткими шаблями наверх.

«I-i-i-i-i! — верещить йому вслід стара шкапа. — Пильнуй костюма, дженджику!»

Нед їй показує той самий непристойний жест, щільніше загортається в накидку кольору кориці та відчиняє двері, що ведуть на Мейден-лейн і світло дня. А позад нього, з глибин льоху, розстроєною віолою лунає хрипкий вереск: «Стережись, стережись, стережись краватки ка-а-та!»

¹ Гра слів: Geneva (англ.) — (місто) Женева, проте geneva — голландський джин.

«ХОЧА ЩЕ Й ПОЛОВИНА ДНІВ МОЇХ...»¹

Пристрій для позбавлення зору складається з двох мідних смужок і дещо нагадує перевернутий догори дригом пояс вірності. Одна зі смужок обхоплює голову на рівні очниць, а інша щільно прилягає до черепа подовж. Крім них задіяно ще й два гвинти, і до гострого кінця кожного з них кріпиться опуклий диск. Таке приладдя було вперше створено в дев'ятому столітті для аль-каїда Гассана ібн Мохаммеда, сліпого башава Тріполі. Почуваючись уразливим через свою фізичну ваду, той повелів, щоб очі кожного охочого отримати аудієнцію спочатку підлягали видаленню. Треба сказати, що він прожив свій вік дуже самотньою людиною.

Механізм працює за тим самим принципом, що й лещата. Гвинти закручують, підганяючи до очного яблука, а далі затискають, оберт за оберт, допоки не лусне рогівка. Просто, невблаганно, надійно.

У натовпі запала тиша. За мить до того він був на межі істерики — галасував та улюлюкав, мов та чернь на цькуванні биків чи шоу виродків. А тепер усі наче води в рот понабирали. Розпечене, недвижне повітря розсікають мухи, а цівка сечі цапа чи верблюда, що збігає на пісок, здається гуркотом водоспаду. Шаркають сандалії, якийсь чоловік чухмарить бороду. Багато хто прикрив лице шматками тканини, немов для того, щоб не осквернитися поглядом мандрівника.

Дессауд та одноокий непроханий втручальник витріщаються на гяура зверху вниз — обличчя серйозні, руки вперті в боки.

Мунго не вповні збагнув суть того, що відбувається. Він майже певен, ніби вловив принаймні одне слово — *унья*, тобто «око», — яке пригадує з «Арабської граматики» Узеля («Здіймемо ж наші *уньї* в небо, де живе Аллах»). Але чого б

¹ Цитата з відомого сонета Джона Мільтона («Sonnet 19»), у якому поет розмірковує про свою сліпоту.

це їм, заради всього святого, базікати про очі? А ще ця раптова тиша — вона також дивує його. Та йому млосно, так збіса млосно, що він заледве здатен думати хоча би про щонебудь. Власне, до того жарко, що жоден із його досвідів не витримує порівняння — за винятком хіба що шведської лазні неподалік Гросвенор-сквер. Сер Джозеф Бенкс, скарбник і голова правління Африканської асоціації, якось одного дня зводив туди Мунго, щоб уточнити деякі деталі експедиції на Нігер. Їх обробляли випарами розжареного каміння, що пашило, наче розплавлена лава, — чи так йому принаймні здалося. Лазник шмагав обох березовими різками, а ще гамселив по хребтах і нирках жорсткими ребрами своїх долонь. Сера Джозефа та процедура, схоже, бадьорила. А от майбутній першопроходець мало не знепритомнів.

Власне, в цю мить на нього насувалося знайоме запаморочення. Воно й не дивно, беручи до уваги, що йому доводиться протистояти не лише сонцю, піщаним блохам, дизентерії й гарячці, але й виснаженню чи, коли завгодно, порожнечі. Маври ж бо конфіскували його припаси, привласнили коня й перекладача, і взагалі, вочевидь, вирішили посадити на сувору дієту. Аж надто сувору, як на його смак: за два дні він і ріски в роті не мав.

Тож попри критичність ситуації та кільце чужих недоброчинних облич у Мунго світ перед очима крутиться — немов хильнув забагато кларету чи елю. Він обводить поглядом злодійкуваті очі й насупліні брови, бороди та бурнуса, вбрання пророків і сандалії паломників, — як раптом усі ці різкі, загрозливі обличчя починають зливатися, втрачати обриси й безформно опливати, наче воскові фігури. Усе перетворюється на цирк — не більше й не менше. Дессауд та Одноокий — акробати або пожирателі вогню, а старий Алі всього лише Грімальді — Грімальді-клоун. Але тепер вони, здається, прилаштовують йому на голову якусь штукенцію... Шолом? Сподіваються, що він піде за них у бій? А чи нарешті спам'я-талися та вирішили зняти мірку для корони?

Дослідник дурнувато всміхається з-під свого мідного головного убору. У нього сірі очі — достоту того ж самого відтінку, що й недовговічний льодок, яким схоплюються морозного ранку заводи Ярроу. Ейлі якось порівняла їх із джерелами закоханих у Гелешілзі, а тоді витрусила з гаманця кілька пенсів та обважнила ними його повіки — він тоді лежав, розтягнувшись на вересі. Й очі Глостера, подейкують, теж були сірими. В Едіпа ж — чорними, наче оливи. А в Мільтона — немов блакитні сойки, які порпаються у снігу. Дессауд нічого не знає про Шекспіра, Софокла чи Мільтона. Його грубі пальці крутять гвинти.

Дослідник широко всміхається. Він поринає в забуття. Нажахані його нелюдським спокоєм, глядачі кидаються врозтіч. Той чує, як вони розбігаються, шльопаючи сандаліями по зашкарублій від спеки землі... але що це? Здається, йому в око потрапила порошинка...

КОРЕГУВАЛЬНА ХІРУРГІЯ

— Припиніть!

Мунго нічогісінько не видно (в шолома, схоже, є забрало, але щойно спробуєш підняти його, чиясь рука щоразу перехоплює зап'ясток), однак він миттю впізнає цей голос. Це Джонсон. Старий добрий Джонсон, його товмач і провідник.

— Припиніть! — повторює голос Джонсона, перш ніж із головою поринути у вир гортанних та емфатичних приголосних арабської мови. Дессауд щось відповідає йому, а Одноокий — на підвищених тонах — розцвічує розмову каскадом підсилювальних часток і нечленороздільних вигуків. Джонсон заперечує. І тоді з кутка долинає голос Алі — різкий та абразивний. Чути звук удару, і Джонсон валиться на килимок поряд першопрхідця.

— Містере Парк, — шепоче він. — За що вам надягли на голову цю штуку? Чи ж ви не розумієте, що вони з вами роблять?

— Джонсоне, старий добрий Джонсоне... Як приємно знову чути твій голос!

— Вам виколують очі, містере Парк.

— Як це?

— Ватажок цих шакалів каже, що вони у вас, мов у kota — а тут такого, вочевидь, не люблять, тож наразі зайняті їх видовбуванням. І якби не моє вчасне заступництво, ставлю сто до одного, що досі ви були би сліпий, наче кріт.

У голові Мунго прояснюється, немов туманний ранок поступається місцем полудню. У ході цього він тривожиться все більше й більше, доки нарешті стрибком не спурхує на ноги, рвучи з себе свій мідний капелюх і ревучи, немов теля, що загубилось. Дессауд збиває його з ніг. Раз чи два ляскає гарпаником із хвостів диких тварюк, а тоді кричить арабською, щоби принесли ще якесь катівське знаряддя. Лунає глухий звук кроків, чути шарудіння полога, яким завішений вхід до намету, а тоді, зовсім поряд, — крик людини у передсмертній агонії. Останній, схоже, видає не хто інший, як Джонсон. Це тривожить мандрівника, і той із новою силою смикає за дивний головний убір, почуваячись достоту мов десятирічна дитина, голова якої застрягла між ґратами металевих перил.

— Джонсоне, — ледь видобуває він, — що вони з тобою зробили?

— Поки нічого. Але щойно послали по двогострий стилет.

Хватка обруча нарешті слабне, і той злітає з голови мандрівника, наче корок із пляшки італійського іґристого. Мунго кліпає очима й роззирається довкола. Алі, Дессауд та Одноокий сидять навпочіпки у дальньому кутку, белькочучи й жестикулюючи. Юрба розійшлася, а полог намету опущений. Вхід загороджує якийсь чорний велетень у чалмі та смугастім бурнусі, що стоїть, склавши руки на грудях.

— Двогострий стилет? — шепоче Мунго. — Що це означає?

— Що ми з вами станемо мов ті дві мавпи — одна не бачить зла, а інша не говорить про нього. У мене, мовляв, язик сорокопуда, містере Парк. Який вони збираються відрізати.

ТАКОЖ ЗНАНИЙ ЯК КАТУНГА ОЙО

Щодо Джонсона. Він із народності мандінго, яка населяє верхів'я річок Гамбія та Сенегал і більшість долини Нігеру аж по легендарне місто Тімбукту. Мати нарекла його не Джонсоном. Вона дала йому ім'я Катунга — Катунга Ойо — на честь діда з батькового боку. У тринадцятирічному віці хлопця викрали скотарі народу фула, коли він брав участь у врочистостях на честь стрункої молодії сільфіди, яка досягла шлюбного віку. Святкували на кукурудзяному полі просто перед його рідним селищем Діндіку. Сільфіду звали Ніалі. Але фула про таке не розпитували. Їхній вождь, якому впали в око риси обличчя Ніалі й татуювання на ньому, залишив її собі за персональну наложницю. А Джонсона продали *слейті*, мандрівному купцю, що гендлював рабами, — там його закували в ножні кайдани та погнали, разом із шістдесятьма двома іншими, до узбережжя. Дійшло їх сорок дев'ять. Потому його збули американському торговцю живим товаром, а той посадив на ланцюг у трюмі шхуни, що прямувала до Південної Кароліни. Коли корабель кинув якір у Чарльстоні, хлопчина, який плив разом із ним, такий собі Бобо із Дженне, вже сьомий день валявся мертвий.

Дванадцять років ішачив Джонсон на плантації сера Реджінальда Дерфіза, баронета. А тоді отримав підвищення і став хатнім слугою. Ще через три роки сер Реджінальд особисто відвідав обидві Кароліни, вподобав Джонсона й забрав із собою в Лондон за камердинера. Йшов 1771 рік.

Колонії ще не здобули незалежності, рабство в Англії вважалося законним, у тілі Георга III вже завелися зрадники-порфірини, які коштуватимуть йому психічного здоров'я, а Наполеон брав штурмом борти свого дитячого манежу.

Джонсон, як охрестив його сер Реджінальд, узявся займатися самоосвітою в бібліотеці замиського маєтку родини Дерфіз. Вчив грецьку й латину. Читав древніх класиків. Читав новочасних авторів. Читав Смоллетта, Бена Джонсона,

Мольєра та Свіфта. Говорив про Поупа з таким знанням справи, наче колись особисто водив із ним дружбу. Зневажливо відгукувався про блазенство Річардсона й так захоплювався Філдінгом, що навіть спробував перекласти «Амелію» мовою мандінго.

Дерфіз був просто зачарований ним — не лише його знанням мов і літератури, але й спогадами про Чорний континент. Дійшло до того, що баронет не міг заснути, окрім як випивши на ніч склянку теплого молока з часником і слухаючи Джонсонів заспокійливий бас-профундо, яким той оповідав про солом'яні хижі, гієн і леопардів, вулкани, що вивергають у небо вогонь, стегна й сідниці, які лисніють від поту, — чорні, мов сон утроби. Сер Реджінальд призначив йому щедру платню, а після скасування рабства в 1772-му запропонував непогану пенсію — аби той залишився при ньому слугою. Джонсон обмірковував цю пропозицію за келихом хересу в кабінеті сера Реджінальда. А тоді широко всміхнувся й попросив баронета набавити.

Коли парламент скликався на сесію, сер Реджінальд перебирався до міста, завжди прихоплюючи Джонсона та пару ліврейних лакеїв. Лондон був достиглим томатом, а Джонсон — тарілкою макаронів. Він неспішно прогулювався серед добірного товариства Бонд-стріт, вичепурившись у шовкові рейтузи, сюртук із осиною талією та циліндр. Незабаром став вчашати й у кав'ярні, де залюбки обмінювався дотепними зауваженнями, а також навчився складати ущипливі епіграми. Якось один червонопикий джентльмен із бачками назвав його «клятим чорномазим готтентотом» і звелів захищатися. Тож наступного дня, на світанку та в присутності секундантів, Джонсон всадив йому кулю в праве око. Джентльмен загинув на місці, а вбивцю запроторили за ґрати і зрештою засудили до страти через повішання. Сер Реджінальд застосував свій вплив. Вирок було пом'якшено до висилки.

І от, у січні 1790-го, ноги Джонсона знов закули в кайдани, чим зіпсували стрілки на панчохах, доправили на борт корабля

Його Величності «Недолугий» і висадили на Горе — острові неподалік західного узбережжя Африки, де той мав нести службу рядовим. Та щойно він ступив на берег, як його пройняв якийсь прадавній трепет. То був його дім. Два тижні по тому, стоячи на чатах пізно ввечері, Джонсон привласнив каное, догріб до берега та розчинився в чорній стіні джунглів. Він дістався назад до Діндіку, побрався з молодшою сестрою Ніалі й осів там, узявши собі за мету забезпечити приріст населення.

Йому було сорок сім. Волосся припорошила сивина. Дерева стриміли в небо, а світанок накривав землю квітчастим покривалом. Вночі чулися вереск дамани й рик леопарда, а вдень — сонливе гудіння медоносних бджіл. Його мати стала старою бабцею, і її висхле обличчя вкрилося зморшками, мов лиця тих муміфікованих тіл, що він їх бачив у пустелі — трупів рабів, яким не вистачило сил. Вона притискала сина до своїх моцнів і цокала язиком. Ішов дощ. Стиг урожай, кози жиріли. Він жив у хижі, ходив босий, обв'язував груди та стегна смужкою тонкого сукна і йменував її тогою. А ще віддавався чуттєвим насолодам.

Через п'ять років Джонсон годував уже трьох дружин та одинадцятьох дітей — чотирнадцять ротів — а на додачу цілий звіринець собак, мавп, смугастих білок і ящірок. Та все ж не те щоби перепрацьовувався — ні, він натомість користався зі своєї репутації книжника.

Селяни що не день приносили йому гарбуза-горлянку з пивом чи бочок антилопи, просячи за це нашкрябати їм кілька слів. Кожен із них мав на собі *сафі* — шкіряний капшук завбільшки як гаманець, — прив'язаний до шиї чи зап'ястя. Такі *сафі* були вмістищами фетишів — талісманів, що оберігали від біди: засолений безіменний палець, вважалося, захищав від укусу африканської гадюки, моток волосся гарантував від каліцтва в бою, а мускусна залоза цивети відвертала фрамбезію та проказу. Але Логос — то всім амулетам амулет. Писане слово дарує мудрість, потенцію, достаток у часи нужди. Відновлює втрачене волосся, зцілює від раку, приваблює

жінок і знищує сарану. Джонсон швидко збагнув ринкову вартість своєї письменності.

І надряпував рядок чи два поганенького віршика в обмін на три фунти¹ меду або місячний запас зерна. Чи цитував Поупа, щоби купити пару золотих ножних браслетів для своєї наймолодшої нареченої:

Свистульки три — це гідна дяка
Тому, хто терендить, немов Макака,
А Барабан — тому, хто хріпким, бравим басом
Ревіння Віслюка — і те заглушить часом.

Тій було п'ятнадцять, і вона не стримувала себе у виявах вдячності. Джонсон лише розслаблено лежав та насолоджувався. Такої втіхи навмисно не вигадаетш. «Віднайдений рай», — думав він.

А тоді одного дня прибув гонець із Пізанії — британської торгової факторії на річці Гамбія. І приніс листа з Англії, запечатаного сургучем із гербом роду Дерфізів (козлицем жуйним). Англія — клуби, театр, Ковент-Гарден, Пел-Мел, вигин Темзи, м'якість передвечірнього світла в бібліотеці Пілтдауна — все це нахлинуло на нього.

Він відкрив конверт.

Пілтдаун. 21 травня, 1795

Мій любий Джонсоне!

Якщо ти все ж отримаєш цього листа, то, сподіваюсь, він застане тебе в доброму здоров'ї. Мушу зізнатися, що всі ми надзвичайно зраділи звістці про твою втечу з Горе.

Сильно підозрюю, що ти там знову «навернувся до природи» із кількома з тих медоволиких сирен, яким завжди співав дифірамби, — скажеш, не так?

Однак діло насамперед. Цим листом я рекомендую твоїй увазі такого собі Мунго Парка, молодого шотландця, якого

¹ ≈ 1,3 кг.

ми відрядили проникнути у внутрішні райони вашої країни задля з'ясування, в якому ж напрямку тече ріка Нігер. Якщо ти згоден прислужитись містерові Парку як провідник і товмач, назви свою ціну.

Твій сповнений географічного завзяття,

Сер Реджінальд Дерфіз, баронет

Член-співзасновник

Африканської асоціації

Джонсон зажадав повного зібрання творів Шекспіра у томах формату ін-кварто — достоту таких, які стояли на полицях у бібліотеці сера Реджінальда. Він спакував торбу, пішки добувся до Пізанії, розшукав там мандрівника і сам склав проект договору про умови найму. Першопрохідцю було двадцять чотири. Його шовковисте біляве волосся скидалось на повісмо кукурудзи. Він мав шість футів¹ зросту й ходив так, немов йому до спини прив'язали палку. Молодик улесливо схопив руку Джонсона у свою велику долоню:

— Джонсоне, — сказав він. — Я дуже радий нашому знайомству.

Той мав п'ятдесят чотири роки й двісті десять фунтів² ваги. Його волосся скидалося на віник, яким збирають павутину, ноги були босі, а у правій ніздрі він носив золоту шпильку.

— Навзаєм, — пролунала відповідь.

Спочатку вони вирушили пішки. Вище за течією, у Фрукабу, дослідник зупинився, щоб купити коня, який належав торговцю сіллю з народності мандінго. «Смішна ціна, — запевняв господар, — як за такого баского жеребчика». Вони знайшли тварину припнутою позаду сплетеної з лози хижі в дальньому кінці села. Вона стояла там в оточенні курчат, жувала, шамкаючи, будяки та кліпала на них очима. «Ви гляньте, які зуби», — зауважив продавець. Кінь був не біль-

¹ ≈ 1,8 м.

² ≈ 95 кг.

ший за шетлендського поні, сліпий на одне око і такий змарнілий, як-от бувають лише дуже старі люди.

Вздовж правого боку тягнувся ремінь незагойних виразок, зелений від мух, а з ніздрів капала жовтава рідина, ну достоту як вівсянка-розмазня. Але чи не найгірше було те, що шкапа по-старечому псувала повітря — від потужних вихлопів її кишківника меркло сонце в небі, а білий світ здавався вигрібною ямою. «Росінант!» — саркастично зазначив Джонсон. Та мандрівник не зрозумів його альяції. Йї оборудка відбулася.

Мунго їхав, Джонсон ішов. Вони без пригод поминули королівства Вулі та Бонду, але, добувшись до Каарти, з'ясували, що тамтешній правитель Тігіті Сеґо воював із сусідньою Бамбаррою. Мандрівник вирішив дати гаку через Людамар, огинаючи гарячу точку з півночі. А через два дні після перетину кордону їх перестріли тридцять маврських верхівців. Вони мали такий вигляд, наче кожен із них щойно зварив та зжер рідну матусю. Зі зброї в них були мушкети, кинджали й криві шаблі — ятагани, холодні й невблаганні, наче серп місяця. Це клинки, якими рубають, а не колють: одним ударом можна відтяти кінцівку, відкремсати плече, розколоти череп. Закутаний у куфію велетень зі зламаним переніссям, який правив їм за ватажка, підскакав ближче й сплюнув у пісок. «Ви поїдете з нами до табору Алі в Бінаун», — тільки й вимовив він. Джонсон смикнув мандрівника за гетру й зашепотів щось йому на вухо. Коні били копитами й фиркали. Мунго звів очі на похмурі обличчя, усміхнувся й заявив поанглійському, що з радістю приймає запрошення.

ФАТІМА

У намет вривається хлопчик, стискаючи в руці двогострий стилет. Дессауд злостиво коситься, Джонсон здригається. Мунго підводиться й, натягнувши штани, застібає реміня. «Я лише хотів би дізнатися, що поганого ми вам...» — починає

шотландець. Дессауд збиває його з ніг. І в ту ж мить до намету вбігає ще один хлопчик зі звісткою для Алі. Дессауд обертається до своїх співвітчизників, і в них зав'язується несамовита дискусія. Пальці сваряться, руки розмахують, бороди смикаються. Впродовж усієї конференції мандрівнику щастить вловити лиш одне-єдине слово, знову й знову повторюване, немов заклинання: Фатіма, Фатіма, Фатіма. Не зводячи очей з учасників переговорів, він нишком шарпає Джонсона за тогу.

— Джонсоне, — шепоче він, — що відбувається?

У того нажахані очі:

— Тс-с-с!

За мить Алі підводиться. Одноокий піднімає камчатну подушку. Дессауд із виразом огиди відшпурює кинджал, і всі трое простують геть із намету. Дослідник і провідник залишаються сам на сам зі стражем-нубійцем. Ну й піщаними блохами.

— Гей, Джонсоне, — шепоче Мунго. — А що там із тією Фатімою, про яку вони варнякали?

— Біс його знає. Про що би не йшлося, а ви будьте певні, що не варто через те сушити голову.

ЗАКВАСКА

Нед Райз неквапливо виходить із дверей генделика, обтріпуючи одяг і вибиваючи капелюх об стегно, як раптом валиться з ніг від удару по пиці. Він приземляється на тротуар, неначе кулька, що здулася, а страх, біль і спантеличення затьмарюють йому свідомість. Однак щойно опинившись долі, ловить себе на тому, що милується багатим, кольору червоного дерева полиском чобіт для верхової їзди, які на диво ритмічно гупають і знову піднімаються, наносючи серію ударів по його життєво важливих органах. Тоді хрипить. Харкає кров'ю. Блює. У чоботи взуті прудкі ноги Данієля Мендози — професійного боксера, єврея, экс-чемпіона Лондона з кулачного бою, друга та спільника Джорджа Браяна «Красунчика» Браммела. Мендоза виряджений, наче на весілля:

крохмальний лляний комірець, яскраво-червоний жилет, смугасті штани та сап'янові чоботи. Незнайомий жовторотий джигун літ тринадцяти стоїть біля нього, дбайливо тримаючи перекинутий через руку сюртук із синього оксамиту, немовби гарсон — серветку. Обличчя Мендоза пашіє. «То, кажеш, китайський шовк?!» — кричить він.

Лежачи на бруківці, Нед ледве мимрить якусь суміш вибачень, заперечень і благань про пощаду.

— Голландський сатин, дванадцять пенсів за ярд!¹ — лементує Мендоза. — А ти, падло, здер із Красунчика шість фунтів за «оригінальну китайську краватку з чистого шовку без жодних домішок прямисінько з ткацьких верстатів Східного Пекіна!» Так ти казав? Га? Нічого не плутаю?

Нед ціпеніє, чекаючи удару. Й отримує його просто під ліву пахву.

Мендоза нахиляється над ним, стискаючи ножа. Його імпровізований денщик здається янголом, який прислужує самому Господу. Сипле сніг. «Дай-но позбавлю тебе від ось цього непотребу, — рече інквізитор, зрізуючи гаманця у Неда з пояса, — шоби частково компенсувати своєму другові сердечний біль, якого він зазнав». Носак чобота знаходить Недову селезінку — орган, про наявність якого той і не здогадувався, — та ще й цілих три рази поспіль. «І не смій утнути таке знову, гівнюче. Бо покалічу, мов того Турка Насміфа на Варфоломіївському ярмарку в другому раунді. Чув?»

Лунає шерхіт батисту об оксамит, а далі — барабанний дріб кроків, які віддаляються. Дві пари ніг. Сніг сіє кістковим порошком, а повітря гостре, неначе ланцет, яким пускає кров цирульник.

Нед підводиться із землі та витирає рота тильною стороною долоні. Він широко всміхається. Йому недобре після вчорашнього, пекучий біль проймає пику, нирки, селезінку й пахву, на нього напали, побили, пограбували — а він

¹ ≈ 0,9 м.

усміхається. Шкірить зуби від думки про вираз обличчя Мендози, коли той відкриє гаманця і знайде всередині вісім унцій річкового піску, два мідних гудзики та зуб свині. Тоді мацає себе рукою за промежину та скалиться ще ширше: джекпот на місці. Його статеві органи сповиті смужкою мусліну, яка приліплена сосною смолою до черева й сідниць. А там, зігріті й приголублені пухнастою плоттю яєчок, звили собі гніздечко двадцять дві золоті гінеї — плід шахрайства й махінацій за цілий тиждень. Нед планує вигідно вкласти їх і милуватися, як вони множаться.

У «Голові полівки» він замовляє бекон, бараняче сідельце, оладки, варені яйця, язик, шинку, тост, пиріг із голуб'ятиною, мармелад — «і пінту гіркого пива для змазки». Тоді посилає хлопчика на побігеньках метнутися до когось із лихварів через дорогу від грального клубу «Вайт» і принести йому комплект вбрання, «яке носять джентльмени», — від лакованих черевиків до краватки й циліндра. Ноги хлоп'яти обмотані ганчір'ям, з очей, рота й вух тече, а всі зуби забрала цинга. Нед дає йому півкрони за клопіт.

Тримає «Голову полівки» такий собі Нельсон Смерк — коростявий гевал із зализинами по боках голови та скаженим пучком наелектризованого волосся по центру, й усе це у своїй сукупності породжує овочевий ефект — він ні на що так не скидається, як на гігантську ріпу.

— А, Смерку! — говорить Нед, схилившись над пирогом. — Підсовуйся, друзяко, ближче — маю для тебе пропозицію.

Той сідає, кладучи свої лаписька на стіл.

— Перейду одразу до справи, — каже Райз. — Хочу винайняти на сьогодні кімнатку — ну, ту, «злягальню». З восьми вечора й до трьох-чотирьох ранку. Даю тобі дві гінеї, й обідемося без запитань.

— А що таке, вечірку влаштовуєш?

— Вгадав. Вечірку.

— То, значить, знов порозриваєте подушки й надзюрите в чайний сервіз?

— Смерку, Смерку, Смерку, — картає його Нед, цокаючи язиком. — Ти шо, мені не довіряєш? Там же зберуться джентльмени!

Стіну за його спиною прикрашає оленьча голова. У каміні поближують вуглини. Нед відкладає виделку вбік і засовує руку в штани, де провадить розкопки. Глибоко вдихнувши, він зриває з живота мусліні разом із кількома лобковими волосинами та запускає пальці до скарбниці.

— До сраки мені такі джентльмени, — відказує Смерк. — Знаю я тих гицелів, ізгоїв та покидьків, шо тільки й можуть називати тебе другом, Неде Райз.

Дві гінеї, дзенькнувши, лягають на стільницю — усолода слуху. Смерк накриває їх товстим кулаком. Нед дивиться йому прямо в очі, а тоді запихає до рота оладку, плямкаючи, наче з голодного краю. Зібгавши скибочку шинки, прилаштовує наверх ще й її, а тоді засовує за щоку варене яйце.

— Додай ще одну, — говорить Смерк, — і ми домовились.

Нед на мить похлинається (щось потрапило йому не в те горло), а тоді жбурляє через стіл і третю монету. Шинкар підводиться і, тицяючи пальцем-сосискою межі очі антрепренеру, сердито бурчить:

— І шоб у мене в закладі ніяких неподобств, бо, присягаюсь Господом, — печінку видеру.

Пів на восьму. Нед стоїть біля дверей злягальні, вичепурений, мов юний лорд. Здалеку та в напівтемряві коридору його неважко сплутати з пристойним громадянином, проте як глянути ближче, ця ілюзія розсіюється. По-перше, все псує його обличчя. Бо як на нього не дивися, під яким кутом не повертай, на світлі чи в затінку, спокійне чи напружене — а в основі своїй це фізія ще того субчика. Нахабна морда юного хамлюги, який ліниво відсиджує, скільки мусить, у школі, задирає ноги на парту, підпалює спідниці літнім

леді та п'є чорнило. Мармиза підлітка, що сновигає без діла, тримає в страху торговця фруктами, курить опіум, купається в джині та перетворює весь світ на нужник. Масна пика молодого сутенера, який затіває щось підозріле й навіть непристойне за дверима злягальні в таверні «Голова полівки» на Стренді. По-друге ж, одяг підгуляв. Штани в тонку смужку й візитка сидять мішкувато, мов у кошмарі кравця, а комірець так заплямований хересом, підливою, кетчупом і соєвою приправою, що скидається на шкуру якоїсь дикої екзотичної тварюки. Та ще й устиг обвиснути, мов банний рушник. Золотий ланцюжок на череві? Начищена латунь. Якась опуклість у кишени жилета? Плаский камінчик замість годинника. Гамаші вирізані з пари вовняних шкарпеток, а за бутоньєрку править клаптик кольорового паперу. Але все це ніщо порівняно до накидки — з її білими зірками на коричнюватому тлі, — яка брижиться на плечах імпресарію, наче циганське шатро.

Та хай там що, а Недові справи йдуть жваво. Джентльмени, вдвох, утрюх або й поодиноці, пробираються вузьким коридором, тицяють йому в руку золоті гінеї або срібні соверени та проходять у двері злягальні. Той відкладає ці гроші в калитку — чи, якщо бути точним, під неї — і шкирить зуби у посмішці бургера. Зсередини чути звуки гульби: дзвін склянок, скрип стільців, «ах-ах» і «ох-ох». Входить Смерк. Він з'являється у дальньому кінці коридору, несучи на одному м'ясистому ручиську тацю з напоями, а двійко буфетниць котять перед ним, мов баранці на гребені хвилі. «А тепер, шльондри, тягніть свої копійчані дупи всередину і пильнуйте, щоби пійло лилося рікою, бо, присягаюсь убивцею царя Йоаса, вони нам ще к розтакій матері кривлю розвернуть», — гаркає шинкар. Дівки, хихочучи, прослизують повз Неда в кімнату, де їхня поява викликає шквал оплесків, улюлюкання та скажений свист. Смерк затримується біля дверей: «Мушу віддати тобі належне, Неде, — ти таки зібрав поважну публіку. Ті жентельмени спорожнили вже пів'ящика шотландського віскі й осушили п'ятдесят три пляшки червоного».

Той ележно посміхається: «А що я тобі казав, га, Смерку? Покладися на Недді, і ти збагатишся».

Мовби гуркіт вулкану на межі виверження, зсередини реве громовий голос: «Випивки! Заради Святої Діви, чи то курви — питва!» «Пійло неси, друзяко!» — підхоплює інший. Ці вигуки діють на Смерка, наче дроти динамо-машини, під'єднані до хребта. Він здригається, корчиться, смикається, його м'язи сіпаються в клонічних судомах, а склянки балансують на самому краєчку таці. Тоді розчахує двері, наче солдат, що кидається в атаку, й сироко утвореного ним протягу обдає шинкаря потужним амбре з поту, сперми, розіллятого пива та сцяк. Його зіниці розширюються до розміру горошин:

— Моли Бога, Неде Райз, шоби цей шарварок не наробив мені лиха, бо я... я тобі...

— Печінку видереш?

— І фрикасе зготую! — рикає він та несе свої дари на вівтар содому всередині.

Нед гучно зачиняє двері й прикладається до фляжки. Ну й сучий видався деньок. Спочатку мудохався з теслярами та сценою. Потому з рекламою. Змушений обходитись власними силами, він сам намазюкав щити з оголошеннями:

ЯКЩО КРОВ ГАРЯЧА Й ОФОРОБИЛА ПОВЗДЕРЖЛИВІСТЬ

Пропонується нова розвага

«Голова полівки», сьогодні о 8-й вечора

ПОЛОСКОЧІТЬ СВОЇ ЕНСТИНКТИ

«Гол. полівки», сьогодні ввечері

ЗАВІТАЙТЕ НА ВЕЧІРКУ ВУАЇЄРИСТІВ

«Голова полівки», сьогодні о 8-й

А тоді довелося заплатити Біллі Бойлзу та ще двом покидькам по шилінгу на брата, шоби ті понавішували їх на себе

й отиралися поблизу гральних кубел і цирулень. Їм було велено відповідати на питання півголосом, а подробиці повідомляти якнайделікатніше.

Але ж він знав Бойлза як облупленого: той бевзь горлатиме про це по всій вулиці, доки не пронюхає кожен рябий собака та поліцейський суддя в цілому місті. Тривогам не було кінця-краю. А все ж ще тільки починалося. Весь день до вечора, паралельно втихомирюючи Смерка та перегавкуючись із теслярами, він мав тримати Саллі та Нен під належним градусом: достатньо підхмеленими, щоб звеселилися, але й не надто осовілими — бо їм же ще на сцену! Відтак надійшла черга найбільшої мороки — винайняти Джутта Джіма, чорнощого нігера з Конго, в його господаря/роботодавця лорда Твіта. Той зажадав за нього три гінеї та тверду гарантію, що безцінного слугу повернуть до світанку «в цілості та схоронності його живильних соків». От лайно! Уся ця веремія — пересвари, нервове напруження й нескінченні години вимушеної абстиненції — мало не залишили його калікою. У нього на плечах не голова, а гнійний прищ, і тільки джин її тонізує.

Тож він стоїть там, у напівтемряві коридору, раз по раз прикладаючись до фляжки, і мріє, погладжуючи золоту опуклість між ногами (там наразі тридцять дві новенькі гінеї), як раптом... хтось пришпилює його до дерев'яної панелі.

У підборіддя впирається кулак, а горло стискають сталеві пальці. Запах лаванди, рукав сорочки з рюшем. Мендоза.

— Для тебе ж, паразита, буде краще, якщо це шоу подарує нам натхнення, інакше я твої руки та ноги переламаю, наче сірники. Бач, яка справа: я привів із собою Красунчика й збіса розраховую на те, що побачене збагатить хлопчину та наставить на добру путь, утямив?

Його пальці послаблюють хват, і підборіддя імпресаріо — не без допомоги сили тяжіння — набуває природнішого положення. Нед протирає очі й дивиться повз чемпіона кулачних боїв туди, де, глумливо посміхаючись до нього, стоїть молодий денді літ сімнадцяти-вісімнадцяти. Волосся жевжи-

ЗМІСТ

I. НІГЕР	9
Біле м'яке підчерев'я	9
Повстань!	13
«Хоча ще й половина днів моїх...»	16
Корегувальна хірургія	18
Також знаний як Катунга Ойо	20
Фатіма	25
Закваска	26
Сахель	35
Танталові муки	40
Наяда	48
Ні Твіст, ні Копперфілд, ані сам Фейгін	54
Говорячи навпростець, або Ставки зроблено	67
Плантаційна пісня	69
Настрій, що тягне на дно	75
Нові материки, прадавні ріки	81
Заглігав!	91
Без прикрас	95
Еолова арфа	100
Хорошу людину за бортом не полишиш	107
«Чічіковська добірна»	108
Хόδун!	114
Історія Дессауда	122
Хόδун! (продовж.)	124
Лондонські вулиці	128
Балада Джека Голла	130
Інбридинг	134
Серце темряви	136
Еврика!	142
До біса Геродота!	148
Наче хмара, що поглинає зграю ібісів	153
Мансонг	160
П'ятдесят тисяч каурі	163
Убутна віддача, або Знов за своє	175

Із записок дослідника	181
Усе королівське військо	182
Фенні Бранч	186
Сім золотих міст	188
Падіння	192
Постріл у темряві	202
І як-то почувашся, якщо помер?	204
<i>Мо о мо інта алло</i>	211
Перейдемо на «ти»	215
<i>Crocodylus niloticus</i>	217
Пам'яті К. О. Дж.	218
Ньюгейт	223
Немислиме потрясіння й нечуване неподобство	227
<i>Quid pro quo</i>	229
Відступництво	234
Мурашки по тілу	237
Чорна шапчина	239
Гіджра	250
Коли здають нерви	278
Вітайте переможного героя	281
«...мир на землі, у людях добра воля»	285
Музика на воді	293

II. ЯРРОУ

Воскресіння Лазаря	297
Одіссей у лотофагів	304
Падіння, злет і знову падіння	307
Історія Глега, або Народжений під недобрим знаменням	312
Життя після смерті	324
Страхи нічні	331
Слова	339
Повернення додому	345
Довга рука	350
Дитина століття	358
Піблз	362
Справи похоронні	363
Усе, що сходить, неодмінно містить закваску	370
Про псів — земних і земляних	373
Примарні сири, або Зараз не вилетить пташечка	381
<i>Suspiria de profundis</i>	383
Наяда, та ще й яка	397

Сіді Амбак Буді	402
Батьки та діти	408
Квиток до Горе	418
<i>Nolo contendere</i>	423
Послаблюючи пута	423
Музика води: ремінісценція	426

III. І ЗНОВУ НІГЕР

Горе, або Гімн заразі	431
Йой, мамцю, невже це справді кінець?	434
Вантаж віслюків	435
Знайдіть мені кількох чоловіків із полум'яними серцями!	441
Нед Непомітний	443
Перетинаючи Рубікон	449
Прикrostі в Пізанії	456
У муках	466
Хтось, на кого можна спертися	468
Зв'язки з громадськістю	473
Реквієм за п'яницею	481
І він же Ісаако	486
Прижиттєві видання	495
Початок бід, або Кап-ляп	498
<i>Думмулафонг</i>	504
Остання посмішка для Смерка	517
Із записок дослідника	529
«О, нелегкий це перехід...»	532
Дійшовши до краю	538
Лист	540
Історія Дессауда (частина друга)	546
Сансандінг	550
У тебе є клепка в голові?	558
<i>Von voyage</i>	565
Тихий Нігер	571
Пониззя пекла	580
Звір із двома спинами	590
Музика води: реприза	609

КОДА

627

Літературно-художнє видання

БОЙЛ Т. К.
Музика води

Роман

Головний редактор *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *В. В. Пасічна*
Художній редактор *А. В. Белякова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *В. М. Немашкало*

Підписано до друку 24.10.2019. Формат 84х108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 33,6.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61052, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
 - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
 - у мережі фірмових магазинів див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безоплатний каталог**

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Бойл Т. К.

Б77 Музика води : роман / Т. К. Бойл ; перекл. з англ. А. Зорницького. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 640 с.

ISBN 978-617-12-6084-9

ISBN 978-1-86207-155-1 (англ.)

1795 рік. Опинившись у полоні маврів, Мунго Парк гадав, що це кінець. Але мандрівникові вдається втекти — і далі поневірятись незнайомим континентом. Поки поряд крокує його вірний провідник Джонсон, Мунго має надію. Із ними — ще й джарранський чаклун Ебо (чи то Або). Цікаво, чи зміг би він побачити, як там кохана Мунго, Ейлі? Перебуваючи за сотні миль, вона чекає на його повернення. Та зараз рано думати про дім. Бо Мунго ще не знає, що доведеться вдруге збирати експедицію. Що трапиться врятувати від смерті авантюриста та шибайголову Неда Райза і разом знову вирушити в шалені мандри. Крізь лондонські нетрі та мальовничі шотландські простори — до самого серця таємничої, далекої Африки. Туди, де черпає свої сили та бере свій початок древня й невідома ріка Нігер. І куди вона тече — не знає ніхто. Проте Мунго зовсім скоро дізнається.

УДК 821.111(73)